

Неочакван разцвет на чехската литература.

(По професор Йосиф Карасек)

Борбата за политическо равноправие на чехите през 70-те години извика не само подем на националното чувство, но и създаде литературно творчество, издигащо се до разцвет. През 1868 г. се започва изданието на алманаха *Ruch* (Движение), който сгрупирва няколко млади ентузиастисти. Тоя кръжок на поети държи на изисканата форма и в творенията му личи чуждото влияние, особено френското и полското.

Подрастващото поколение в съюза „Славия“, проявява многообещающа дейност. То даде няколко професори на университета. Основания чехски университет през 80-те години създаде условия на младите да се отдадат присърдце на научна дейност. А когато, благодарение на известния чехски меценат Йосиф Хлавк, се създава по него време чехската Академия на науките и изкуствата — за научната дейност се открива нов простор. Сред народа се пушат многочислени периодически издания за просвета. Ржка за ржка с това движение отиват и предприемчивите издатели.

През осемдесетях години на миналото столетие намира възторжен прием в чехската литература — руския реализъм. По него време в Чехия възниква особена политическа партия, поставила си за главна задача да съдействува на родната литература, която се обогатява със много добри преводи.

Ревностен и деятелен поддръжник на руската литература се явява професор Т. Г. Масарик, основател на особена философска школа, занимающа се с въпроси из областта на социални, етически и религиозни постижения. Благодарение на Масарик чехската философия се освободи от немско иго. Той се занимава осърдно с изучаване на английските писатели и славянофилството; със умение изниси отношенията на Киреевски към немската философия и след това почва разглеждането на най-новите течения в умствения живот на руското общество. Любимци му са Достоевски и Толстой. Но Масарик не е само социолог, философ и политик: Той се занимава и с история на литературата и обяснява с философско разбиране епохата на чехското възраждане. Като типичен чех той счита писателя Хавличк. По инициатива на Масарика чехските учени съставят обширна енциклопедия, каквато по него време не са имали даже русите. В нея е заслужен с особено внимание славянския свят.